

MEDA-ICHAK FAOLIYATIGA TA'SIR ETUVCHI DORI VOSITALAR

Asqarova Saidaxon Toxirjonovna

Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi

Maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada meda va ichak faoliyatiga ta'sir etuvchi dori vositalarining turlari, ularning farmakologik xususiyatlari, qo'llanish sohalari hamda nojo'ya ta'sirlari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, ichak peristaltikasini rag'batlantiruvchi, meda shirasi sekretsiasini oshiruvchi yoki kamaytiruvchi preparatlarning tibbiyot amaliyotidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada tibbiyot xodimlarining dori vositalarini to'g'ri tanlashi va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish masalalari ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: meda, ichak, peristaltika, dori vositalari, sekretsia, farmakologiya.

Abstract

This article discusses the types of drugs that affect the function of the stomach and intestines, their pharmacological properties, therapeutic uses, and side effects. It also analyzes the medical importance of drugs that stimulate intestinal peristalsis and regulate gastric secretion. The article highlights the importance of proper drug selection and administration skills for healthcare professionals.

Keywords: stomach, intestine, peristalsis, drugs, secretion, pharmacology.

Kirish

Meda-ichak tizimi inson organizmida ovqat hazm qilish, oziq moddalarning so‘rilishi va chiqindilarning tashqariga chiqarilishi kabi muhim jarayonlarni amalga oshiradi. Ushbu tizim faoliyatidagi buzilishlar inson salomatligiga jiddiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli meda-ichak faoliyatiga ta’sir etuvchi dori vositalari tibbiyot amaliyotida keng qo‘llaniladi.

Asosiy qism

1. Meda shirasi sekretsiyasiga ta’sir etuvchi vositalar
Meda shirasi tarkibida xlorid kislotasi, pepsin, shilimshiq va boshqa moddalar bo‘ladi. Meda kislotaliligi oshgan hollarda antatsid preparatlar (masalan, Almagel, Maalox, Rennie) qo‘llaniladi. Ular kislotani neytrallab, meda shilliq qavatini himoya qiladi. Aksincha, meda shirasi yetarli bo‘lmagan hollarda sekretsiyani oshiruvchi vositalar, masalan Plantaglyutsid, Acidin-pepsin, yoki tabiiy oshqozon shirasidan foydalaniladi.

2. Ichak peristaltikasiga ta’sir etuvchi vositalar
Ichak harakatining buzilishi qorin dam bo‘lishi, qabziyat yoki diareya holatiga olib keladi. Laksativlar (ich ketkazuvchi vositalar): Senna, Bisakodil, Laktuloza, Magniy sulfat ichak harakatini kuchaytiradi. Antidiarreya vositalari: Loperamid (Imodium), Smekta, Enterogel ichak harakatini kamaytirib, suyuqlik yo‘qotilishini oldini oladi.

3. Spazmolitik vositalar

Meda va ichak mushaklaridagi spazm (qisqarish) og‘riq keltirib chiqaradi. Uni kamaytirish uchun No-shpa (Drotaverin), Papaverin, Platifillin kabi spazmolitik vositalar ishlatiladi. Bu dori vositalari silliq mushaklarni bo‘shashtirib, og‘riqni yengillashtiradi.

4. Prokinetik vositalar

Bu guruh preparatlari meda-ichak traktining harakat faolligini oshiradi, oziq massaning hazm tizimi bo‘ylab harakatlanishini tezlashtiradi. Eng ko‘p qo‘llaniladiganlari — Metoklopramid (Cerucal), Domperidon (Motilium). Ular ko‘ngil aynishi va qusishni kamaytiradi.

5. Antiemetik vositalar

Ko‘ngil aynishi va qusish ko‘plab kasalliklarda uchraydi. Bu simptomlarni kamaytiruvchi dorilar — Ondansetron, Metoklopramid, Dimenhidrinat. Ular markaziy nerv tizimidagi qusish markazini bloklaydi.

Xulosa

Meda-ichak faoliyatiga ta’sir etuvchi dori vositalari tibbiyotda keng qo‘llaniladigan preparatlar sirasiga kiradi. Ularning har biri aniq fiziologik jarayonlarga ta’sir ko‘rsatadi. Shuning uchun dori vositasini tanlashda bemorning holati, tashxis, yosh va boshqa omillar hisobga olinishi kerak. Hamshira va shifokorlar ushbu dorilarni qo‘llashda farmakologik bilimga ega bo‘lishlari zarur. To‘g‘ri qo‘llangan dori vositalari bemorning sog‘ayish jarayonini tezlashtiradi va nojo‘ya ta’sirlarni kamaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov A. “Farmakologiya asoslari”, Toshkent, 2022.
2. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. “Farmakopeya ma’lumotnomasi”, 2021.
3. Goodman & Gilman’s The Pharmacological Basis of Therapeutics, 13th Edition, 2018.
4. Rang H.P., Dale M.M. “Pharmacology”, Churchill Livingstone, 2016.